

(*Yahya Kemal-I (Hayatı)*): Kâzım Yetiş, İstanbul 1998, Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, 209s.)

Yahya Kemal derin bilgi birikimi ve kültürüyle, ortaya koyduğu eserleriyle, yeni şiir anlayışıyla çok önemli bir şahsiyettir. Şiirleriyle, yazılarıyla, ortaya koyduğu düşünceleriyle bir döneme damgasını vuran ve etkisi her dönem devam eden ender şahsiyetlerden biridir. Seveniyle, sevmeyeniyle büyük bir kitleye sahiptir. Yahya Kemal hakkında pek çok şey söylenmiş, sayısız yazı yazılmış, birçok araştırmalar yapılmıştır.

Biz de bu yazımızda Yahya Kemal üzerine yapılmış önemli bir biyografi çalışması hakkında bilgi vermek istiyoruz.

Tanıtacağımız çalışma, Prof. Dr. Kâzım Yetiş tarafından hazırlanan *Yahya Kemal-I (Hayatı)* adlı kitaptır. Eser, İstanbul Fetih Cemiyetinin 94 ve Yahya Kemal Enstitüsü'nün 20. kitabıdır. Birinci baskısı 1998 yılında, İstanbul'da yapılmış bulunan eser, "Yahya Kemal'in Ölümünün 40. Yıl Dönümü Hatırası" olarak hazırlanmıştır.

İçindekiler, Ön Söz, Bölümler (Kitabı oluşturan beş bölüm) ve Bibliyografya kısımlarından oluşan kitap 209 sayfadır. Ayrıca kitabın sonunda Yahya Kemal'in Aile Şeceresi'nin verildiği bir bölüm de yer almaktadır.

Kitabın Ön Söz kısmında; niçin böyle bir kitap hazırlandığı, bu çalışma sırasında ne tür zorluklarla karşılaşıldığı, çalışmada nasıl bir yol izlendiği gibi noktalar üzerinde kısaca bilgiler verilmektedir. Ayrıca, bu çalışmanın üç cilt olarak düşünüldüğü belirtilir ve gelecek olan diğer iki cildin isimleri haber verilir.

Kitap dört ana bölüm ve bu bölümlere ait alt başlıklardan oluşur. Birinci bölüm, "Yahya Kemal'in Doğumu ve Üsküp Yılları" ana başlığını taşır. Bu ana başlığın altında; "Yahya Kemal'in Doğumu ve Ailesi", "Dadıları", "Uşak-Lala", "Anne ve İlk Eğitim", "Yeni Mektep - Mekteb-i Edeb", "Üsküp ve Selânik İdadîleri", "Üsküp", "His ve Fikirde İlk Kıpırdanışlar" alt başlıkları bulunur.

Bu bölümde; Yahya Kemal'in doğumundan itibaren yetişme çevresi, yetişmesi sırasında etkili olan faktörler, mektep yılları, his ve fikir dünyasındaki ilk kıpırdanışlar ve ilk şiir denemeleri üzerinde durulur. Dadıların, uşak ve lalaların çocukluk yıllarında şairin üzerindeki etkilerine ve bunun önemi dikkat çekilir. Ayrıca, annenin ve çocukluk döneminin geçtiği Üsküp'ün şairin hayatında çok önemli bir yeri olduğu ve bu etkilerin her zaman devam ettiği vurgulanır. Şairin şahsiyetinin oluşmasında, düşünce yapısının şekillen-

mesinde dolayısıyla da şiirde yaptığı büyük merhalede, bize ait olanın peşinde olmasında anne ve Üsküp gibi iki önemli unsurun çok büyük payı olduğu anlatılır.

Kitaptaki ikinci bölüm, “Geleceğin İstanbul Şairi İstanbul’da” ana başlığını taşır. Bu bölümde; Yahya Kemal’in İstanbul’a gelişi, kaldığı yerler, bulunduğu ortamlar, buralarda tanıştığı kişiler ve bu ortamların, bu kişilerin şair üzerindeki etkileri üzerinde durulur. O dönem şairin bulunduğu çevrenin, takip etmeye çalıştığı eserlerin, İstanbul’un şartlarına bağlı bazı faktörlerin, şairin Batıya, özellikle Fransa’ya karşı bakış açısının şekillenmesinde, Paris’e gitmek için onda bir heves oluşmasında etkili olduğu anlatılır.

Üçüncü bölüm, “Paris Yılları” ana başlığını taşır. Bu ana başlığın altında; “Paris’e Fırar”, “Jön Türklerin Arasında Yalnız Bir Adam”, “College de Meaux”, “Yeni Bir Anlayışın Eşiğinde”, “Fransa’da Şiir ve Yahya Kemal”, “Paris Sokakları ve Kahveleri”, “Tarih İçinde Türklüğü Arayış”, “Yeni Bir Şiir Anlayışı”, “Gençler Şiir Sanatını Nasıl Öğrenmeli?” alt başlıkları vardır.

Bu bölümde; şairin Paris’e firarı, orada münasebette bulunduğu kişiler ve ortamlar, yaşadığı sıkıntılar, eğitim yaşamı, katıldığı kültürel faaliyetler, okumaları, takip ettiği şairler, şiir tarzları, akımlar ve bütün bu faktörlerin Yahya Kemal’e etkileri üzerinde durulur. Buradaki çalışmalarını ve bilgi birikimi neticesinde şairde nasıl yeni bir tarih ve şiir anlayışının oluştuğu, bu anlayışların mahiyetleri, etkileri ve şairin şiir sanatını nasıl değerlendirdiği, nasıl bir çalışma yolu izlediği anlatılır.

Dördüncü ve son bölüm, “İstanbul’da Yeni Bir Şair” ana başlığını taşır. Bu ana başlığın altında; “İstanbul’a Dönüş”, “İstanbul’da İlk Günler”, “Siyasî, Fikrî ve Edebî Çehre”, “Genişleyen Çevre, Devam Eden Yalnızlık”, “Farklı Bir Hoca”, “Yahya Kemal Nesirleri ve Şiirleri ile Türk Okuyucusunun Karşısında”, “Sıkıntılı Günler”, “Dergâh”, “Atatürk’le Görüşme”, “İstanbul’da Türklüğü Arayış”, “Lozan Heyetinde”, “Urfa Milletvekili”, “Büyük Elçi-Kültür Elçisi”, “Yeniden Milletvekili”, “Türk İstanbul”, “Yahya Kemal 65 Yaşında”, “Hastalığı ve Vefatı” alt başlıklarını taşıyan kısımlar bulunur.

Bu son bölüm biraz hacimlidir ve birçok konu ele alınmıştır. Yahya Kemal’in İstanbul’a nasıl döndüğü, İstanbul’da kimlerle temasa geçtiği, kimlerle görüştüğü, günlerini nasıl geçirdiği, o dönem Osmanlı Devleti’nin kültürel, edebî ve siyasî yapısının nasıl olduğu üzerinde durulur. Yahya Kemal’in çevresinde kimlerin bulunduğu, bu dairenin her geçen gün nasıl genişlediği belirtilir. Şairin nerelerde hocalık yaptığı, dersleri nasıl işlediği, anlattıklarıyla, tavırlarıyla, bilgi birikimi ve kültürüyle nasıl farklı bir hoca profili çizdiği, nesirleri ve şiirleriyle Türk okuyucusuyla buluşması anlatılır. İstanbul’a dönüşünden Mütareke günlerine kadar, devamında Millî Mücadele yıllarında şairin neler düşündüğü, neler hissettiği, Millî Mücadeleyi nasıl desteklediği, Dergâh

dergisini çıkarması ve yazı faaliyetleri hakkında bilgi verilir. İstanbul'un şairin hayatında tuttuğu yer ve önemi üzerinde durulur. Yahya Kemal'in Atatürk'le nasıl tanıştığı çeşitli fikirler karşılaştırılarak anlatılır ve Lozan heyetindeki görevi belirtilir. Yahya Kemal'in hangi dönem, nerelerin milletvekilliklerinde bulunduğu, nerelerde, hangi yıllarda elçilikler yaptığı ve bu görevleri sırasındaki çalışmaları, yaşadıkları, emekliye ayrılması, bundan sonraki faaliyetleri ve Yahya Kemal için yapılan etkinliklerden bahsedilir. Şairin hastalığı, vefatı ve akisleri, vefatından sonra onu sevenlerin yaptıkları anlatılarak kitap bitirilir.

Kitabın sonunda bibliyografya kısmı ve Yahya Kemal'in Aile Şeceresini gösteren bir soy haritası yer alır.

Yahya Kemal-I (Hayatı) kitabı hazırlanırken ; Yahya Kemal'in kendi yazdıkları ve söylediklerinden, arkadaşlarının, onu tanıyanların ve edebiyat dünyasından birçok kişinin yazdıkları ve söylediklerinden faydalanılmıştır. Şair hakkında bütün söylenenler ve ortaya konan bilgiler karşılaştırılarak objektif bir şekilde değerlendirilmiştir.

Yahya Kemal'in hayatı hakkındaki bilgilerin derli toplu ve akıcı bir üslupla kaleme alındığı *Yahya Kemal-I (Hayatı)* adlı kitap gerek araştırmacılar gerekse edebiyat severler için temel bir kaynak ve başvuru kitabıdır.

İsmail KARACA